

Eldisstöðin N-lax ehf. á Laxamýri

Mat á áhrifum losunar á vatnshlot

Mars 2024

Að beiðni Umhverfisstofnunar er hér lagt fram mat á þeim áhrifum sem útrás frá eldisstöðin N-Lax ehf, í sveitarfélaginu Norðurþingi. Matið tekur mið af umhverfis-markmiðum sem gilda um vatnshlot, sbr. Vatnaáætlun Íslands frá 2022-2027 og lög um stjórn vatnamála, nr. 36/2011. Leiðbeiningar um slík mat taka mið af gæðapáttum sem geta haft líffræðilega, efna- og eðlisfræðilega áhrif á viðtaka.

Vatnshlot

Viðtaki eldisstöðvar er ferskvatn árinna Laxá í Aðaldal. Uppruni og vatnagerð Laxár í Aðaldal hefur hlotið flokkun sem vatnshlot númer RL2 – straumvatn af hálendi. Útrás eldisstöðvar berst í Laxá allnærri árósi eða sem nemur um 2,6 km frá árósi þar sem áin fellur í Skjálfandaflóa. Umhverfismarkmið fyrir svæðið er að vistfræðilegt ástand skuli vera gott, efnafræðilegt ástand gott og að vatnshlotið sé ekki í hættu. Í dag er vistfræðilegt ástand svæðisins óflokkað og efnafræðilegt ástand er óþekkt.

Gæða og matsþættir

Fjallað er um líffræðilega og eðlisfræðilega gæðapætti til ástandsflokkunar straum- og stöðuvatna í skýrslu til Umhverfisstofnunar árið 2020 (Eydís Salome Eiríksdóttir, Sunna Björk Ragnarsdóttir, Gerður Stefánsdóttir, Fjóla Rut Svavarsdóttir & Svava Björk Þorláksdótti, 2020). Í staumvatni eru líffræðilegir viðmiðunarpættir m.a. blaðgræna á steinum og tegundafjölbreytileiki botnhryggleysingja. Eðlisefnafræðilegir viðmiðunarpættir eru sýrustig, leiðni, næringarefnaástand og súrefni (tafla 1).

Tafla 1. Líffræðilegir og eðlisefnafræðilegir gæðapættir samþykktir af Umhverfisstofnun til ástandsflokkunar.

	Straumvötn	Stöðuvötn
Líffræði	Botnþörungur Lífmassi (blaðgræna α á steinum) Botnhryggleysingjar Tegundasamsetning Tegundafjölbreytileiki Fjöldi	Svifþörungur Lífmassi (blaðgræna α) Vatnablöntur Tegundasamsetning Botnhryggleysingjar Tegundasamsetning Tegundafjölbreytileiki Fjöldi
Eðlisefnafræði	Súrnunarástand Sýrustig (pH) Basavirkni Leiðni Næringarefnaástand að vetri NO ₃ NH ₄ Total-N PO ₄ Total-P Súrefnisástand O ₂	Súrnunarástand Sýrustig (pH) Basavirkni Leiðni Næringarefnaástand að vetri NO ₃ NH ₄ Total-N PO ₄ Total-P Súrefnisástand O ₂

Losun efna í viðtaka

Hér er áætluð losun í viðtaka miðaða við hámarks leyfilega framleiðslu og notkun á tromlusíu. Tromlusían fangar fast efni. Áætlað að úthreinsað og fjarlægt fast efni verði 60% af föstum saurögnum og fódurleifum. Raunstyrkur næringarefna verður mældur reglulega í frárennsli samkvæmt vöktunaráætlun. Gert er ráð fyrir að á ársgrundvelli berist 4,8 tonn af föstum úrgangsefni í viðtaka. Þess utan berast uppleyst næringarefni í viðtaka. Samtals er áætlað á árlega berist í viðtaka rúm 2,7 tonn af köfnunarefni og 330 kg af fosfór (tafla 2).

Tafla. Magn (þurrefni) úrgangsefna í útrás eldistöðvar við framleiðslu á 50 tonna lífmassa árlega.

	Losun frá framleiðslu	Hreinsað og fjarlægt með tromlusíu	Úrgangsefni sem berast í viðtaka
Úrgangsefni	(kg/ár)	(kg/ár)	(kg/ár)
Sauragnir og fódurleifar	12.000	7.200	4.800
Köfnunarefni – í föstu efni	530	320	210
Köfnunarefni - uppleyst efni	2.500	0	2.500
Fosfór – í föstu efni	300	180	120
Fosfór – uppleyst efni	220	0	220
Samtals losun í viðtaka			Kg/ár
Köfnunarefni			2.710
Fosfór			330

Áhrif losunar og ástand viðtaka

Samkvæmt mælingum Sigurðar Rist er rennsli Laxár 53 rúmmetrar á sekúndu undir brú við Þjóðveg nr 845 (Aðaldalsveg) og er straumhraði 60 cm/sek. Mýrarkvísl, sem er með 5 m³/sek rennsli, sameinast Laxá neðan brúar og er vatnsmagnið í viðtaka þá orðið um 58 m³/sek.

Vatnsrennsli gegnum eldisstöð er um 0,1 m³/sek, sem er minna en 0,2% af meðalrennsli í viðtaka. Þynningaráhrifin losunar eru því umtalsverð og afar ósennilegt að losun frá eldisstöð hafi áhrif á umhverfismarkmið fyrir vatnshlotið.

Heimild.

Eydís Salome Eiríksdóttir, Sunna Björk Ragnarsdóttir, Gerður Stefánsdóttir, Fjóla Rut Svavarsdóttir & Svava Björk Þorlákssdóttir, 2020. Lýsing á viðmiðunaraðstæðum straum- og stöðuvatna á Íslandi. Skýrsla til Umhverfisstofnunar. *Hafrannsóknastofnun*. Skýrsla HV 2020-23. 85 bls.